

מלואים ל"מקור חסד-

למהדורה השלישית

לצוואת ריה"ח

אזהרה ב: אין להצוב קבר ולהניח פתוח כו'. ובמקור חסד אות ה' דשוב לקבור תרנגול בקבר כו'.
ועיין בס' טהרת המים (ליחורנו תרל"ט), מערכת הסמ"ד אות כ"ז.

אזהרה ד: לא ינשק אחד מבניו כשהוא מת כו'. ובמקור"ח אות ו'. וע' בס' צדור המור עה"ת מר"א סבא פ' חיי שרה, פס' ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', ושם פ' ויחי נ', א': ויפול יוסף על פני אביו ויבך עליו וישק לו כו'. וראה מדרש שכל טוב (מכת"י ברלין תר"ס) שם, שכתב: מלמד שמותר לאדם לנשק את המת עד שלא נקבר, וזו היא נשיקה של פירוד גמור, ובסתחי תשובה יו"ד סי' שצ"ד, דדוקא לבנו ולבתו אסור אבל בשאר מתים מותר.

אזהרה טו: כל הבוכה על מת יותר מדאי כו'. ובמקור"ח אות כ"ב. על המנהג שאין מתאבלין על הבן הבכור כו'. יעוין בחיבור התשובה לרבינו מנחם המאירי (נייזירק חש"י) חלק שבר גאון פרק ב ע' תרי"ג.

אזהרה יח: לא יעשה אדם מרחץ בתוך ביתו כו'. ובמקור"ח אות כה. יעוין במג"א אור"ח סי' מ"ה סוף סק"ב, שיש הבדל בין בית מרחץ למקוה טהרה, וראה חתם סופר אור"ח סי' י"ה ושם יו"ד סי' ר"ז.

אזהרה כב: לא ישא אדם בת אחיו או בת אחותו. ובמקור"ח אות לב, שהג"ב במה"ת אהע"ו סי' ע"ט תמה מאמרם ביבמות ס"ב סע"ב, שהנושא בת אחותו עליו הכתוב אומר: או תקרא וה' יענה ועמ"כ שם. ובשו"ת מקור חיים (חילונא תרנ"ח) סי' לה העיר, שבגמ' שם נקטו יחד הנושא את בת אחותו והמלוה סלע לעני בשעת דחקו, והנה אמרו בחגיגה ה': ר' יוחנן כי מטא להאי קרא בכי, והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות כו' מאי צרות ורעות, שמואל אמר, זה המציא מע"ה לעני בשעת דחקו, וס' רש"י שהמתין מליתן לעני עד דחקו ולא קודם לכן יהיו לו צרות רבות ורעות, אלמא שהמוזג לכך הנושא בת אחותו תהיינה לו צרות ורק אז תקרא וה' יענה, שחצטרך לצעוק וא': יאמר הנני, מדה כנגד מדה על אשר הנחת את העני עד שעת דחקו, וכמו כן אלו שנקטו בגמ' שם האוהב את שכניו והמקרב את קרוביו אינה מדה טובה גמורה, שכוונתם להאוהב רק את שכניו ולא כל אדם, המקרב את קרוביו ולא את כל אחד מישראל, והכי נמי בהנושא בת אחותו. עיי"ש.

אזהרה כג: לא ישא אדם אשה ששמה כשם אמו, או שמו כשם חמיו כו', ומש"כ במקור"ח אות ל"ד. ע"ע בס' מומור לדוד מגר"ד פארדו ליו"ד סי' רי"ג (ליחורנו תקע"ח) ק"א ב, בס' רוח חיים מהגר"ח פאלאני אהע"ו סי' ס"ב, בס' טהרת המים (ליחורנו תרל"ט), מערכת הצדי"ק אות' י"א—י"א, וראה שו"ת תירוש ויצהר מהגרצ"י מיכלוזן (ה"ד) סי' רי"ד, ובשו"ת הגר"ב שפרן ח"ב (ירושלם תשכ"ב) סי' כ"א.

שם: ואם נשאה ישנה שם האחד אולי יש תקוה. יעוין בס' דברי יחזקאל החדש (ירושלם תשט"ו) מכתב הרה"צ רי"ח הלכרשטם משיניאווה (ע' נ"ד).

אזהרה כד: שני בני אדם ששמותיהם שווים כו', מקור"ח אות ל"ה. ע"ע בס' חסב האפוד (ירושלם תשכ"ג) סי' ע"ה, ובסה"ס שם (קנ"א, א') במלואים לס' ע"ה.

אזהרה ל: לא יעשו נשואים לשני ילדים כו' ביום אחד. ע' טורי זהב א"ח סי' תקמ"ו, שו"ת מחנה חיים ח"ג סי' ל"ג ועוד, ובשו"ת יד סופר סי' ל"ו אות ב, ולמש"כ במקור"ח אות מ"ה דצ"ל אפילו נכריות כו' ראה בפנים סי' תתקכ"ז: מוטב שימכור הספרים לנכרי ובמקור"ח שם, וע"ע בראבי"ה ח"ב (ע' תק"ד) ושם כרך הוספות והקנים ע' ק"כ.

אזהרה לג: אחים נשואים לא ידורו בעיר אחת. (ע' ס' רמ"ז). יעוין שו"ת הגר"ז שפרן ח"ב (ירושלם תשכ"ב) ס' ל"ה.
אזהרה מא: לא ישחט אדם אחרים בשבת וכו'. בס' הקנה (קראקא תרנ"ד) הביא. אמרו ר"ל שלא לשחוט אחרים בזמן שיש לשר שלהם הממשלה והכח. היא חודש שבס וכו'.
שם. מקרא את נז: שנוהגין לאכול מן הלב כו'. ע' שו"ת יביע אומר ח"ב י"ד ס' ה. אות ג.
אזהרה מה: אילו העושה פירות אין לקצץ אותה. למקרא את ס"ב ע"ע בשו"ת השיב משה יו"ד ס' ל"ז. ושו"ת אפרקטא דעניא ס' קכ"א.
אזהרה מט: לא יתוך אדם תנור וכריים כו'. למש"כ במקרא את ס"ה. ע"ע שו"ת אות היא לעולם מהגר"ם די שיגורא (אומיר תרכ"ה). מערכת הצד"י ס' ע"א. ובס' טהרת המים (ליורנו הרל"ט). מערכת צוואה. אות כ"א.
אזהרה נ: תרנגולת שקראה כמו תרנגול כו'. למש"כ במקרא את ס"ז מתשובות מהר"ל כו'. ראה הבצלת שנה כ"ז (ירושלם תרנ"ז) גליון כ"ט (ע' רכ"ח). ויעוין בס' מחשבות בעצה (ברדיטשוב הרס"ב) ס' ה.
אזהרה נג: לא יושב אדם תרנגולת על בצים לגדל אפרוחים. במקרא את ע"ג צ"ל: ועי' בפנים הס"ח ס' תתל"ח. ועי' שו"ת אפרקטא דעניא ס' קס"ג.
אזהרות נוספות מכת"ל א: לא ישא אחרת ששמה כשם הראשונה. ע' שו"ת הגר"ז שפרן אה"ע"ו (ירושלם תשכ"ב) ס' י"ט.
שם ט: הדר בבית אחד ויצא ממנו לא יחזור לדור בתוכו עד כו'. ע' שו"ת יין הטוב מהגר"ם נסים (ירושלם תש"ז) יו"ד ס' ט.
שם. מקרא את י: שאם הניח איזה דבר יוכל לחזור כו'. ע' נדרים מ"ג. א. דאם יש לו תפיסת יד הוי כשל. וכוזה בעירובין פ"ה. ב. וראה להלן (ע' מא) מילי דתסידותא מהנהגות מהר"ם פדווא"ה. וע' שו"ת ברכת היים מהגר"ם ירוחם ניוירק תשס"ז) ס' א.
שם טו: אלו ימים בחודש הם טובים: ב' ד' כו'. וראה בפנים הס"ח ס' נ"ט. מקרא את ז מזהר עקב רע"ג. א: אין מתחילין בשני ואין מסיימין בד'. ובניצוצי זהר שם. אות ט"ו.

לספר חסידים

ס' יו"ד: וכן לא ישבע כלל. ובמקרא את ב. וראה בס' עיר מקלט מהגר"ד לידא פ' תשא פס' לא תשא. באם הוצרך לישבע לבעל חוב החובע יקבל על עצמו תענית בכל שנה באותו יום.
יח: אסור לאחוז בס"ת כו'. מקרא את מט. עיין בסודי זהב או"ח ס' צ"ה. סק"א.
לד: לעולם ירבה אדם בשתיקה כו'. ראה להלן ס' ל"ה. ל"ה. פ"ה. ובמקרא שם ושב. ועי' במס' דרך ארץ וזוטא סס"ז ואבות דר"נ פכ"ב. ב.
מז: במקרא את ד בענין שכר ועונש לכל בעלי חיים. ע"ע בס' על פירוש רב סעדיה גאון לתורה (ברוקלין תש"ט). ע' קל"ו בהערה.
נו: גדול הקבלת אורחים כו'. ע' בס' כף החיים מהגר"ח פאלאגי ס' ה. אות ו והלאה.
נח: בין לקטנים בין לגדולים מברך ענטי ואשר יצר. למקרא את י' ע"ע בס' כף החיים מהגר"ח פאלאגי ס' כ"ב אות ז.
פח: וכל המתלוצץ נופל בגיהנום. ע' ירושלמי ברכות פ"ב. סה"ח: קשה היא הליצנות שתחילתה ייסורין וסופה כלייה.
צג: כיון כו' וכפה יצרו פעם ראשונה שנייה ושלישית כו'. עמש"כ בס' נפש חיה או"ח ס' קל"ט. סע"א.
צה: אבל כל היום כולו אם רוצה לומר שירות ותשבחות תבוא עליו ברכה. ע' ברכות ל"א סע"א. דאע"פ שאמרו חכמים שאל אדם צרכיו בשומע תפלה. אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר של יום הכפורים אמר.
ק: ולחרם ולשבויה לא יקנה בתשובה בזה העולם. יעוין בפענח רזא פ' עקב. שכ': החרם נכנס ופועל בכל רמ"ח אבריו שהם כמנין חר"ם. ואם יעשה תשובה אז ברונו רח"ם תזכור ומוחלין לו אף על החרם.

קז: במקרא את א מתשובות הגאונים (הוצאת ר"ש אטף ירושלם תש"ב) ס' כ"ו תשובת גאון וכו'. וראה מבוא לס' הראב"ה ע' חלו-תלו.
קמט: במקרא את ה מקדושים ע' ע"א. שרי"ג [שריש גלוחא] בעצמו עשה במעקה כו'. כצ"ל.
קנב: טוב הוא לכל יראי ה' שימתלו לבניהם את כבודם כו'. יעוין בס' מעשה אברהם (אומיר תרס"ו) חו"מ ס' א (קע"ד ע"ד).
קנה: למקרא את י"א: כי במקום שיתרבה כבוד שמים כשתיעשה המצוה על ידי מי שעדיף ממנו ודאי כבוד שמים עדיף ויקבל שכר על הפרישה כו'. ע' יומא כ"ב א: בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם כו' מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד את חבירו ונפל ונשברה רגלו וכיון שראו בית דין שבאין ליד סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפנים. והעיר הגה"ק רמ"מ מקוצק. שלכאורה משמע כי איכשר דרא ואחרונים עדיפי מראשונים באהבת המצות שכל אחד רצה לזכות בה. ובאמת הראשונים כמלאכים שנותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרים. כל אחד חשב שחבירו מעולה ממנו וכבוד שמים תתרבה כשתיעשה העבודה ע"י מי שעדיף ממנו.
קסד: לא אחזו מעשה אבותיהם בידיהם. מקרא את ט. ע' בס' טהרת המים חלק שיורי טהרה. מערכת הבי"ת. אות נ"ה. ושם מערכת הפ' אות ג.
קסז: למקרא את יא. מסנהדרין ק"ז א. יעוין בס' תקנת השבים מהגה"צ ר' צדוק הכהן מלובלין ל"ט. ע"א.
קעו: אם יכול להוציא זרעו כדי שלא יחסא כו'. ע' הלכת מחוקק ובית שמואל אה"ע"ו ס' כ"ג. סק"א. קעת: שלשה פנים אסורים לראות כו' פני רשע כו'. עמש"כ בס' נפש חיה או"ח ס' רכ"ה. סע" יו"ד. קצ: למקרא את ג. יעוין שו"ת הרדב"ן ה"ג ס' תקנ"ח.
רג: למקרא את א מתשובה"ג ב שחמה שחזר בו אי צריך כבילה כו'. ע' שו"ת ברכת היים מהגר"ם ירוחם (ניוירק תשס"ז) ס' כ"ז. ובשו"ת אפרקטא דעניא ס' ג.
רה: מי שעוסק בהשבעות של מלאכים כו'. עיין להלן ס' תתשע"ב.
ריס: ואין הנכרים מצווין על קידוש ה'. ע' בס' טהרת המים (ליורנו תרל"ט) ערך ק. אות מ"א. רלא: הואיל ופשענו שהנחנו הלילה הזקן לבדו לכך אירע לו בשבילנו. ע' שו"ת הגר"ז שפרן (ורשה תר"ץ) ס' צ"ט.
רלג: אומרים ברכנו אבינו כו'. ע' בס' כף החיים מהגר"ר היים פאלאגי ס' ט"ה. אות ל"ט.
רמ: לא יש"מ עד שתחשך ליל שמיני כו'. ע' בס' טהרת המים, שיורי טהרה. מערכת האל"ף. אות כ"א. רמב: למקרא את א מתי מזכירים שם האב ומתי שם האם. ראה שו"ת זקן אהרן מהגר"א וולקין ה"א ס' י"א. וראה בשו"ת אפרקטא דעניא ס' כ"ב.
ימד: שהשם גורם לסובה או לרעה. ע' שו"ת אפרקטא דעניא ס' ק"א.
ימה: כך עושים למי שאין מתקיימים לו בנים כו'. מקרא את ב. וראה שו"ת מקדשי השם (שיקגו תשס"ז) ס' מ"ט.
רנ: יה"ר מלסניך שומע קול בכיות כו'. מקרא את ה. ע' בס' טהרת המים. מערכת הבי"ת. אות ל"ט. רנב: עד שיקנה אצבעותיו. ע' בס' כף החיים מהגר"ח פאלאגי ס' ח'. אות ל'.
רס: כל רואיהם יכירום שנושאים תפלות. ע' בס' כף החיים מהגר"ח פאלאגי ס' י' אות ל"ה. שהביא מכאן סעד למנהג שלא לחלוץ התפלין עד אחרי הברית.
רעד: אם נגע בבשרו כו'. למקרא את א. ראה בס' רוח היים מהגר"ח פאלאגי או"ח ס' ד'. אות ה. ובספר לב היים ח"ב או"ח סס"ד. ועוד בספרו כף החיים ס' ה. אות ל"ג.
שיג: והשונמית הולכת ושומעת הדרשה מפי אלישע כו'. ע' שו"ת תורת ירוחם (ניוירק) ח"א ס' מ. שלו: ופן יקללנה נמצא שהוא גורם כו'. יעוין בס' מעשה אברהם (אומיר תרס"ו) חו"מ ס"ס כ"ז (רכ"ד. ע"ג).
שמח: והיה הנכרי בונה בשבת וביו"ט כו'. יעוין שו"ת מהרש"ם ח"ג. ס' ל"ג. ושו"ת שאילת שלום ח"ב. ס' י"ט.
שנב: אדם שזיכה את הרבים כו'. ומש"כ הגה"ד"א בברית עולם הכא. יעוין בס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה. מערכת הבי"ת אות כ"ד.

שפס: שמברך ברוך דיין האמת וברוך הסוב והמטיב. ע' מג"א סי' רכ"ב. ובשורת הלכות קטנות ח"א סי' ז.
שפס: למקרה אות ה. שאם חסר א' לחשבון אין מדקדקין בכך. יענין בבית האוצר מהגר"י ענגל ח"א כלל מ"ח. דאחד אינו נחשב להסרון.
תו: עונשים שאין כתובים בתורה גדול עונשן מעונשים הכתובים בתורה. מקרה אות א. ע"ע בנתיבות עולם למהר"ל מפראג. נתיב הפרישות פ"ב ובס' ציונים לתורה מהגר"י ענגל. כלל כ"ד.
תז: ומצינו משבעים מהר סיני שלא מתו על השבעה כו'. יענין בס' יואל משה מהר"צ ר"י מסממר (ברוקלין תש"כ). סי' ע"ח.
תט: אין גוזרין ב' חרמות ביום אחד. יענין בס' מעשה אברהם (אומיר חרמיו) חר"מ סי' ד.
תכ: אבל בזה"ז אין נשבעין שמא יעבור כו'. יענין בס' אוצר המלך מהגה"צ ר' צדוק הכהן מלובלין. הגהות לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד (ג"ה ע"א).
תכד: החכם עיניו בראשו של דבר. נשמט ממקומו [ב]: ע' ירושלמי סוטה פ"ה ה"י: החכם עד שהוא בראשו של דבר הוא יודע מה בסופו. עבה"ג.
תכו: מה שאמר שיותר לשנות בדברי שלום זהו בשכבר עבר הדבר. ע' בס' טהרת המים (ליורנו תרל"ט). מערכת ה"י. אות כ"ח. ובס' חשב האפור (ירושלם תשכ"ג) סי' נ"ט.
תכו: למקרה אות א בענין כתיבה באגרות מנין נכרי. יענין שו"ת חוות יאיר סי' קפ"ד. מהר"מ שיק יו"ד סי' קע"א. ושו"ת ברכת חיים סי' ה'.
תכח: אם יש פוטע שעשה כומר לשבת ע"ז כו'. יענין שו"ת שער אפרים סי' י"ג. שלכן יסדר הקדמונים פיוטים בסגנון שאינו מוכן לכל אדם. למען לא יבואו אומות העמים ויתפללו ג"כ תפלות אלו לע"ז שלהם כו'. ע"ש.
תנב: אחר לא ראה בליל הו"ר צל ראשו כו'. במקרה אות ז מהוריות י"ב א ועוד. ויענין בזהר ויחי ר"כ. ע"א (ושם אמר ק"ד ב). ובהשמות לזהר בראשית רנ"ה. ב' ותרומה קמ"ב. סע"ב. ג' וציוציו זהר שם אות ז. ויענין באורחות חיים להר"א מלוגיל ח"א. ע"א ע"ב. ר"א מגרמיוזא בס' הרקת סי' רכ"א ובסודי רז"א ע' מ"ט. ברבינו בחיי וריקנטי פ' שלח פס' סר צלם. בס' הפרס לרמ"ק. שער הנשמה. פרק ד. גניד ומצוה סדר ליל הו"ר. וראה רמ"א אור"ח סי' תרס"ה. סי' א'.
תנד: מי שחייב לאהרים לא ירבה בצדקות עד שיפרע. מקרה אות א. וראה משלי י"ד. ל"ד: צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת. וברש"י: שהיו נוטלים מזה וגו' תננים לזה.
שם. אות ב'. טעם שאמר למכור הנעלים לנכרי דחביל גופייהו כו'. יענין בשו"ת עצי הלבנון מהגר"ל צירלזון סי' מ"ה. שלא עמד על זה.
הס: והיהודים מקפידים על כך (שלא לקרוא לבניהם בשם אבותיהם כל עודם בחיים). במקרה אות א' מדוכתי טובי וע' בס' דרכי תשובה מהגר"ל רבינובין (ניוירק תרפ"ט) סי' א'. ובשו"ת אפרקסתא דעניא סי' קמ"ב.
הסא: וכל דבר שהוא ג' פעמים כו' אבל להמישי אינו מוסיף. ומש"כ במקרה אות ה'. וע' שו"ת אבני חפץ מהגר"א לוינ סי' ס"ד.
שם: שלא ישנו החדש מן הישן כו'. ענין בס' חיים ביד מהגר"ח פאלאגי סי' כ"ה.
תסח: למקרה אות ד'. שאחרי הטבילה יעבור הרושם. ע' שו"ת אפרקסתא דעניא סי' י"ג.
תעח: אם מתו בעליה זה אחר זה לאחר שבאו עליה. יענין שו"ת אבני חפץ מהגר"א לוינ סי' ס"ה. אות ד'. ושם סי' ס"ג.
תפט: מקרה אות ט: וע' קדושין פ"א ב' איסי בן יהודה אימר כו'. כצ"ל.
תק: ואותו ממזר שמוליד לא יוליד בנים. ומה שאמרה תורה: גם דור עשירי לא יבא לו בקהל. היינו בידוע שהוא ממזר. ע' בית שמואל אה"ע סי' ב'. ס"ק י"ח.
תקי: כי בנו אהוב לו יותר מכן בנו. למקרה אות ג' ע"ע בס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה. מערכת הבי"ת. אות ג"ה.
תקכב: אל יתחנן כך ראונו בן רבינו יעקב כו'. ע' ס' נפש חיים מהגר"ח פאלאגי צ' ע"ב. ובס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה. מערכת הו"ר. אות כ"ה.

תקלא: למקרה אות א'. קכתב סופר אור"ח סי' ל"ב — ראה כתב סופר חוצאה-שנית (ירושלם תש"ך) קמ"ח. ע"ב. ובשו"ת חתן סופר סי' ל"ו.
תקסה: לא בליל ראשון ושני ושלישי כו'. ע' בס' טהרת המים (ליורנו תרל"ט). מערכת ת/ אות מ"ג (ס"ה. ע"א).
שם. מקרה אות ז'. ראה לעיל סי' שפ"ט אות ח'.
תקעג: אבל בדיני שמים חייב. ע' בס' מעשה אברהם (אומיר חרמיו) חר"מ סי' ל"ו (קע"ד. ע"ג).
תקעח: והדרת פני זקן ואפילו זקנה. למקרה אות א'. יענין בשער המצות למהר"ח ר"ע קדושים. תקפד. במקרה אות ג'. משורת הרי"ף סי' צ"ג וכתב סופר יו"ד סי' ק"ח. וע' מבוא לשו"ת הרי"ף (פיטסבורג תשי"ד). ע' י"ב.
תקצח: מי שגזל מאחד מחמשה ואינו יודע ממי גזל כו'. ענין יבמות ק"ח. רע"ב: קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אינו קידש כו'. ובתוספתא שם פ"ד: באומר לשנים גולתי את אחד מכם מנה ואין יודע איזהו.
תר: ויש גול של גוי כו'. מקרה אות א'. וענין בבא קמא ק"ג. סע"א: אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם.
שם: בפרשת ענק כהן משיח אין כתיב לא כפרה ולא סליחה וכו'. ע' בעל הטורים עה"ת ויקרא ד'. ז'. תרצב: כשהייתי קטן הייתי גונב כו'. ובמקרה שם אות א'. ויענין בס' נטיעות חיים מהגר"א"ד שור (ווילנא תרנ"ב). נטיעה א' באריכות.
שם. מקרה סוף אות ד'. ע"ע שו"ת שבות יעקב ח"א. סי' קע"ז.
תרצח: מצוה להדיח לומר הרגוני ולא חברי (חת"ת). ע' בס' מקדשי השב (שיקגה תשס"ו). שער מחמדים. אות ד'.
תשא: אין מפילים גורל אלא כו'. ע' חר"מ סי' קע"ג סע' ב' בהגה ובכנסת הגדולה שם. הגב"י אות ד'. וראה אור"ח סי' שכ"ב. סע' ו'.
תשה: מעשה בת"ת צדיק שקברוהו אצל מי שאינו הגון כו'. למקרה אות א' — משורת מנחת אלעזר כו'. ע' שו"ת אפרקסתא דעניא סי' קע"א.
תשיב: ובשנה פשוטה היה מתענה בשבת ואדר מספק. ע' בס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה. מערכת התי"ה. אות כ"ז.
תשכח: לא יוכל המת להזכיר שם יי'. ע' בס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה. מערכת המ"ם. אות ע"ד.
תשמד: לא יתכן לשמש בשעה שאביו גוסס. ע' בס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה. מערכת האל"ף. אות קכ"ב.
תשנא: ואפילו חבולוה בני אדם רעים. ע' שו"ת כתב סופר אה"ע סי' י"ג ובתוצאה שניה בליקוסי הערות (ירושלם תש"ך) קכ"ה. ע"ג. וע' בס' טהרת המים. שיורי טהרה. מערכת שי"ן. אות ג'.
תשפד: וכשמחליל ברוך כו' אני הולך לאחור כאלו סיימתי תפילתי. ע' בס' כף החיים מהגר"ח פאלאגי סי' ט"ו. אות מ"ד.
תת: לא יאמר תרפא אבא מארי כו'. ע' שו"ת אפרקסתא דעניא סי' ק"ד.
תתכג: לא יגע בספרים עד שירחץ ידיו. ע' בס' לב חיים מהגר"ח פאלאגי ח"א סי' ע"ב וראה לעיל סי' רע"ד.
תתכח: אדם שאין לו מי שישפוך עליו ט' קבין ואין לו כמו כן כלי עשוי שיהא נשפכים עליו בלא ידי יכניס המים בכלי שלי וישימם על דבר גבוה וישפכו עליו כו'. יענין בס' חיים דעים להראב"ד תשובה ס"ה. שכתב: נראה לי על ט' קבין שאמר לסבילת ב"ק שמצותן בנטילה ולא בטבילה. כדאיתא בברכות. שהם צריכים שיבאו עליו מכת אדם. שאם לא כן אי אפשר שלא יתפור מתן לבטלה וימצא הט' קבין חסרים כו' וכיון שאי אפשר לשיעור מצומצם אלא מכת אדם גזר אפי' יותר משיעור שלא יהא אלא מכת אדם. ובס' הנפש להראב"ד שער המים פ"ג. בבב"ק תהולה שנפלו עליו תהילה ט' קבין כו'. ויענין בשו"ת ארץ צבי מהגר"א אריה צבי פראמר. ה"יד (לובלין תרצ"ט) סי' פ"ט. שו"ת צור יעקב ח"א בטה"ס שארית יעקב סי' ט' ובשו"ת משנה הלכות (ברוקלין תש"כ) ח"ג ב—ו. ובס' טהרת המים מהגר"ב טלושקין סי' ג"ח.
תתמו: לא יאכל אלא על מה שבירך. למקרה שם ע"ע שו"ת חתן סופר. סי' ק"ט.
תתעח: יקנה מיד סליח אע"פ שאינו יפה כל כך. למקרה אות ב' ע"ע שו"ת כתב סופר אור"ח סי' ק"ג.

מלואים למהדורה השלישית

תתעט. למקו"ח סיף אות א', שו"ת דובב משרים סי' צ' אות י"ז — ע"ע שו"ת בית לחם יהודה (ווילנא תרס"ד). סי' ו' וברה"ס שם בהסכמת בעל שו"ת ברכת שלום.

תתקלה: אם אדם כותב יי להיות רמז להקב"ה כו'. למקו"ח אות א' ע"ע בס' עיונים ומחקרים לרש"ח קוק ח"ב (ירושלם תשכ"ג). ע' נ"ג.

שם. למקו"ח אות ב', ע"ע בס' טהרת המים. חלק שיורי טהרה, מערכת הק', אות ט"ז.

תתקלה. למקו"ח אות ג', ע"ע שו"ת אפרקסתא דעניא, סי' ג'.

תתקנ: אם המלך בא כו'. ראה שו"ת כתב סופר אר"ח סי' ל"ז. ושם הוצאה שניה (ירושלים תש"כ) לקוטי הערות בסה"ס שם קמ"ט, רע"ב.

תתקצד: אמרו לזקן במה הארכת ימים כו' ואני לא דברתי מעולם בבית המרחץ ובבית הכסא כו' הואיל ועשיתי גדר ותוספת הוסיפו לי על שנותי. ע' ברכות כ"ד, סע"ב: היה מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש כו' ואם פסק מה שכרו, אר"א, עליו הכתוב אומר: ובדבר הזה תאריכו ימים, וברש"י שם: בשביל דיבור זה שנוהרתם עליו תאריכון ימים.

תתקצו: מוטב יותר לעסוק שילמוד בן ת"ח כו'. ע' שו"ת אפרקסתא דעניא סי' נ"ז (נ"ב, ע"ב בהערה).

תתרח: פן אשכח תלמודי. ע' שו"ת משנה הלכות ח"ג (ברוקלין תשי"ט), סי' ס"ב.

תתרכ: אע"פ שהיד מעוספת כו'. למקו"ח אית ב', ע' בס' לב חיים מהגר"ח פאלאג'י ח"ב לאו"ח סי' ו'.

תתשכט: ורבינו הקדוש היה נראה בבגדים חמודות כו' ולא בתכריכין. ע' שו"ת רב פעלים ח"ב (ירושלם תרס"ג) בסה"ס סוד ישריב, סי' ב' (קכ"א, ע"א). וראה בשערי זהר לבראשית רבא פצ"ה, א'.

תתשלז: אלו שבבטן יש להן יצה"ר הן כו'. ע' בס' טהרת המים, מערכת יו"ד, אות ג', ושם חלק שיורי טהרה, אית יו"ד.

תתשמה. למקו"ח אית ג', ראה אור החיים פ' בא, י"א, ז'.

תתשעב: ולא יאמר אדם אעשה בשביל פק"ג כו'. ע' בס' טהרת המים, שיורי טהרה, מערכת שי"ן, אית ס"ד.